

Вікторія Декет, студентка 2 курсу магістратури
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород
Науковий керівник: Чакій О.І., к.е.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ МИТНОЇ СПРАВИ ТА МИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Визначальне місце у подоланні внутрішніх дисбалансів європейської інтеграції України займає побудова адекватної митної політики держави, яка б дозволила мінімізувати ризики у сфері зовнішньоекономічних відносин. Тому ефективне здійснення країною митної політики стає запорукою успішного захисту національних інтересів країни, що є актуальним для України в умовах євроінтеграційних процесів сучасності.

Науковому розв'язанню цих проблем присвятили свої праці такі науковці як Башнянин Г.І., Бережнюк І.Г., Деркач Л.В., Додін Є.В., Іващук І.О., Карамбович І.М., Ківалов С.В., Ляшенко В.І., Мартинюк В.П., Мостовий А.С. та інші.

Митна політика – це система принципів і напрямків діяльності держави у сфері забезпечення своїх економічних інтересів та безпеки за допомогою митно-тарифних і нетарифних заходів регулювання зовнішньої торгівлі [2, с.8].

Сьогодні митна політика України вирізняється однією особливістю – зорієнтованістю на інтеграцію до європейського співтовариства, що і визначає основні засади і напрями здійснення митної політики нашої держави.

Так, європейський вибір України зумовлений усвідомленням інтеграції як чинника сприяння державній незалежності, національній безпеці, політичній стабільності, економічному розвитку, інтелектуальному прогресу, відновленню європейської сутності країни. Ставлячи перед собою мету інтеграції до європейських структур, Україна усвідомлює, що західним державам належить провідна роль у сучасній міжнародній системі, зокрема у світовому економічному комплексі і в міждержавних інституційних механізмах управління глобальними і регіональними процесами. В Україні поступово формуються передумови включення її економіки до глобальних та європейських економічних процесів. Створюється цілісна система національного законодавства у сфері митних відносин, формується механізм регулювання зовнішньоекономічної діяльності шляхом його гармонізації відповідно до норм і стандартів ГАТТ/СОТ та країн Євросоюзу. Але інтегрування економіки України до світового економічного простору, а саме входження до СОТ та укладання Угоди про Асоціацію з ЄС вимагало від нашої країни взяття на себе певних зобов'язань, що прямо впливають на митну політику України. Так Україна зобов'язалась знизити ставки мита, що спровокувало зменшення надходжень до держбюджету від митних платежів і виведення на перший план нетарифного регулювання митно-тарифної політики [6, с.91-92].

Так, аналіз динаміки надходжень митних платежів до ДБУ (табл. 1) свідчить, що надходження митних платежів з кожним роком зростають. У 2009 році після вступу України до СОТ – це 82,822 млрд. грн., вже у 2016 – 235,3 млрд. грн, що більше на 154,47 млрд. грн., або на 284% а у 2018 році – 97,285 млрд. грн., що є менше попередніх років і становить негативну динаміку. У 2017 році цей показник склав 92,5 млрд. грн., що на 142,8 млрд. грн. та на 4,7 млрд. грн. менше показників 2016 та 2018 років відповідно.

Таблиця 1

Динаміка надходжень митних платежів до Державного бюджету України (млрд. грн.)

Роки	Акцизний податок з ввезених на митну територію України	Ввізне мито	Вивізне мито	ПДВ	Єдиний збір, що справляється у пунктах пропуску через державний кордон України	Всього
2009	3,024	6,327	0,383	73,149	0,127	82,822
2010	3,470	8,555	0,295	73,342	0,148	85,666
2011	9,600	10,462	1,311	93,157	0,181	114,543
2012	8,479	12,984	0,201	101,575	0,171	123,291
2013	7,129	13,343	0,078	96,541	0,180	117,260
2014	14,587	12,388	0,220	107,287	0,208	135,388
2015	22,756	39,881	0,419	138,764	0,272	202,3
2016	32,938	20,001	0,369	181,453	0,349	235,3
2017	10,829	31,245	6,435	43,404	0,431	92,544
2018	12,410	28,077	5,162	50,617	0,919	97,285

Джерело: складено на основі джерел [1, 4-5]

Щодо ПДВ, то він складав 80–90% щорічних надходжень митних платежів до ДБУ, тобто на всі інші податки і збори припадало лише 10–20%.

Звідси можна зробити висновки, що всі митні платежі, окрім ПДВ, несуть не фіскальне навантаження, а, скоріше, регулятивний, контролюючий та захисний потенціал.

Загалом доходи до ДБ від митних платежів у 2017-2018 роках значно скоротилися, що пов'язано зі напруженою воєнною ситуацією на сході та загалом нестабільною економікою країни.

Як свідчать дані, в світі склалася тенденція, коли митні платежі складають 1/3 частину державного бюджету, а податкові платежі – 2/3 його частини. В Україні митні платежі, формують майже 2/3 ДБУ. Спостерігається тенденція пропорційного зростання надходжень від митних платежів і ДБУ відповідно [7, с.964].

Наразі така тенденція активно змінюється, адже з переважання наповнення держбюджету за рахунок тарифів плавно здійснюється перехід на збільшення частки нетарифного регулювання, про що йтиметься далі.

Щодо нетарифних методів регулювання митно-тарифної політики, то варто зазначити, що протягом останніх років у регулюванні зовнішньої

торгівлі країни спостерігається суттєве посилення ролі нетарифного регулювання у забезпеченні захисту внутрішнього ринку, що проявляється у збільшенні кількості випадків застосування нетарифних заходів до імпорту. В Україні виявлена тенденція до зростання кількості застосувань нетарифних заходів зі збільшенням обсягів торгівлі, а зміна кількості випадків застосування нетарифних заходів щодо українського імпорту на 63% визначається саме його обсягом.

Аналіз процесів регулювання імпорту товарів Україною виявив тенденцію переважаючого зростання масштабів використання технічних заходів (технічних бар'єрів, санітарних та фіто санітарних заходів). На сьогодні близько 2/3 торгівлі регулюється саме технічними бар'єрами, санітарними та фіто санітарними заходами (індекс покриття торгівлі технічними бар'єрами становить 60%, санітарними заходами – 10%), а 25% торгівлі – нетехнічними (ціновими та кількісними) [3, с.262].

Підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновок, що митна справа в Україні потребує подальшого розвитку і вдосконалення, однак позитивним є те, що реформуються в цій сфері проводиться у напрямку наближення до європейських стандартів.

Список використаних джерел:

1. Висновки щодо виконання державного бюджету України / Офіційний веб сайт ВРУ // [Режим доступу]: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/16728123>
2. Гуцул І. А. Митна політика зарубіжних країн : навч. посіб. / І. А. Гуцул. – Тернопіль : ТНЕУ, 2018. – 198 с.
3. Давиденко С.В. Стан та перспективи розвитку зовнішньоторговельного співробітництва України / С.В. Давиденко, Д.Ю. Венцковський // Україна в 2007 році: щорічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку: монографія / за заг. ред. Ю.Г. Рубана. – К.:НІСД,2007. – С. 252-262.
4. Доходи держбюджету України / МІНФІН / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/>
5. Доходи: бюджет: податкові надходження [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://cost.ua/budget/revenue/>
6. Дзюба Н., Голинський Ю.О. Трансформація митної політики України, на шляху до членства в Європейському Союзі / Н. Дзюба, Ю.О. Голинський // Митна політика та актуальні проблеми економічної безпеки України на сучасному етапі: Збірник тез доповідей та матеріалів учасників круглого столу студентського Науково-практичного гуртка митної справи кафедри державних та місцевих фінансів. — 2017. — С. 90-94.
7. Новік О.І. Динаміка і структура митних платежів та їх роль у формуванні податкових надходжень / О.І. Новіков // Молодий вчений. Серія: економічні науки – №10(50). - 2017. – С. 963-967.